

DIDAKTICKÁ PŘÍRUČKA

DIDAKTICKÁ PŘÍRUČKA Z ČESKÉHO JAZYKA

pro 2. stupeň základní školy

Obsah

A. METODICKÝ POKYN	5
Metodický pokyn pro učitele, kteří učí na 2. a 3. stupni škol	5
B. ÚLOHY K JEDNOTLIVÝM DOVEDNOSTEM.....	9
I. Lexikální pravopis	9
II. Morfologický pravopis	16
III. Ovládání syntaktického pravopisu	21
IV. Třídění slov	28
V. Porozumění obsahu textu	37
C. ŘEŠENÍ	45
I. Lexikální pravopis	45
II. Morfologický pravopis	48
III. Syntaktický pravopis	50
IV. Třídění slov	53
V. Porozumění obsahu textu	55
LITERATURA	58
D. DOPORUČENÁ LITERATURA.....	58
E. POUŽITÁ LITERATURA	59

A. METODICKÝ POKYN

Metodický pokyn pro učitele, kteří učí na 2. a 3. stupni škol

Didaktické materiály z českého jazyka pro 2. stupeň vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Didaktické materiály z českého jazyka pro 3. stupeň vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia a navazují na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Cílem testování je ukázat znalost očekávaných výstupů, tedy jaké úrovně osvojení učiva žáci dosáhli na konci 7. ročníku ZŠ, pokud byli nejprve testováni v 5. ročníku ZŠ, na konci 9. ročníku ZŠ, pokud vstupní testování těchto žáků proběhlo v 7. ročníku ZŠ a konečně na konci 3. ročníku SŠ, když vstupní testování proběhlo v 1. ročníku SŠ. V českém jazyce bylo nadefinováno pět dovedností:

1. lexikální pravopis
2. morfologický pravopis
3. syntaktický pravopis
4. třídění slov
5. porozumění obsahu textu

Rozdělení obsahu učiva jazyka českého do těchto pěti skupin vychází z praxe základních a středních škol a obsahově naplňuje vzdělávací obsah vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura, jak je definován v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia. Tento vzdělávací program je rozpracován v jednotlivých školních vzdělávacích programech základních a středních škol a tyto didaktické materiály z těchto vzdělávacích programů vycházejí. Je samozřejmé, že rámcové vzdělávací programy obsahují i další dovednosti, tyto testy se snaží postihnout vybraných pět základních dovedností, které by žáci měli zvládat. Zároveň je třeba zjišťovat, zda a v jaké míře se znalost těchto dovedností v průběhu výuky na jednotlivých stupních škol prohlubuje.

Dovednosti v českém jazyce jsou testovány od 3. ročníků ZŠ až do 3. ročníku SŠ. Při vstupním testování budou naměřeny vstupní znalosti žáka a vždy po dvou letech, tedy v 5. ročníku ZŠ, 7. ročníku ZŠ, 9. ročníku ZŠ a 1. ročníku SŠ, bude zjišťováno, zda se žák v daných dovednostech zhoršil či zlepšil. K tomu, aby se žák 2. a 3. stupně mohl zlepšit, byly vytvořeny Didaktické materiály z českého jazyka pro 2. stupeň a Didaktické materiály z českého jazyka pro 3. stupeň.

Testy jsou rozděleny do pěti částí podle pěti základních uvedených dovedností, které by měli žáci v oblasti českého jazyka ovládat. Tyto dovednosti jsou formulovány stejně pro všechny stupně, liší se obtížností zadaných úkolů.

První část věnovaná lexikálnímu pravopisu má prověřit, zda žák ve svém projevu dodržuje a ovládá lexikální pravopis. Ovládat lexikální pravopis znamená, že žák správně píše slova tak, jak jsou uvedena ve slovníku, tj. ovládá psaní souhláskových skupin (např. kamenný), psaní velkých a malých písmen, předpony s-, z- (např. shlédl shora, zhlédl film, spadl dolů), předložky s, z, (např. šel s otcem, vyrobil z vápna), označování délky samohlásek včetně ú/ů (např. úkol, dolů, zúčastnit se), psaní vyjmenovaných slov po b, l, m, p, s, v, z.

Druhá část věnovaná morfologickému pravopisu má prověřit, zda žák ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví, v daném kontextu identifikuje morfologicky chybný tvar slova, odlišuje spisovné a nespisovné tvary, zvládá pravopis morfologický ve větě jednoduché i souvětí. Ovládat morfologický pravopis znamená, že žák adekvátně používá správné tvary slov a jejich koncovek (skloňování podstatných jmen, přídavných jmen, zájmen, číslovek podle vzorů a časování sloves).

Třetí část je zaměřená na oblast syntaktickou a prověřuje, zda žák uplatňuje znalosti syntaktických principů českého jazyka, využívá znalostí o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědi a o druzích vět podle záměru mluvčího. Ověřuje, zda žák nalezne nedostatky a chyby ve výstavbě věty/ souvětí a vybere nejvhodnější opravu, dokáže posoudit jazykovou a stylovou vhodnost syntaktické výstavby textu a jeho částí a rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a souvětí. Ovládat syntaktický pravopis znamená, že žák správně rozlišuje mluvnickou shodu přísudku s podmíněním, např. muži pracovali, ženy pracovaly, a odděluje věty a větné členy členicemi (interpunkčními) znaménky, např. Ženy, muži a děti se shromáždili, aby vyslechli, co jim řekne prezident republiky, předseda vlády a ministři. Úkoly pro třetí stupeň jsou rozšířeny o práci s textem, znalost větných členů a rozlišení nepravidelností větné stavby.

Čtvrtý oddíl je na nižších stupních zaměřen na oblast třídění slov a zkoumá, zda žák dokáže pochopit význam slov, podle něho slova odlišit a vhodně použít v textu. Pro třetí stupeň je tato oblast rozšířena na schopnost pochopit význam základních pojmů a termínů z oblasti literární komunikace a zkoumá, zda žák tyto pojmy a termíny odlišuje a umí používat.

Pátá část ověřuje, zda žák prokáže porozumění celému textu i jeho částem, nalezne v textu požadované informace, vystihne hlavní myšlenku textu, oddělí informace podstatné od nepodstatných, rozliší komunikační funkce textu.

V didaktickém materiálu jsou použity různé typy testových úloh. Převažují uzavřené testové úlohy s čtyřnásobným výběrem odpovědí, kdy pouze jedna je správně (u tohoto typu úloh lze předpokládat nejnižší riziko ovlivnění výsledků žáků, způsobené absencí dovednosti žáků řešit testovou úlohu z hlediska postupu řešení a zároveň je velice efektivní, jednoduchým a přehledným způsobem umožňuje zopakovat a ověřit si znalosti uvedených dovedností z českého jazyka), jsou použity i uzavřené úlohy přiřazovací a dichotomické (dvoučlenná volba). V některých otázkách jsou použity i úlohy otevřené (žáci tvoří správný tvar), u nichž musí žák prokázat schopnost logického myšlení, dedukce, a to vše při zapojení znalostí o daném problému. Úlohy jsou navrženy tak, aby sloužily nejen k samotnému testování, ale staly se pomůckou pro učitele při práci ve výuce. Didaktický test pro jednotlivé dovednosti poskytuje srovnatelné – objektivní – výsledky, to znamená výsledky, které jsou závislé jen na znalostech a dovednostech žáků. Žáci řeší shodné testové úlohy, mají na jejich řešení stejný čas, případné rušivé vlivy působí na všechny naráz a přibližně stejnou intenzitou. Správné řešení úloh je dáno dopředu, vyhodnocování žakovských odpovědí je vlastně jejich porovnáváním s klíčem správných odpovědí. Úlohy proto mají své místo v ověřování výsledků vzdělávacího procesu i v předmětu český jazyk a literatura, a to na základních i středních školách. Žáci by měli procházet pravidelným testováním, aby si jednak sami ověřili své dovednosti, aby také posoudili přírůstky svých dovedností a byli na takový způsob hodnocení zvyklí. Pro učitele má testování několik dalších nesporných výhod, například sníženou časovou náročnost zkoušení ve třídě jako celku či minimalizaci subjektivního vlivu osobnosti učitele na hodnocení žakovských odpovědí. Při pravidelném testování stejné dovednosti lze lehce porovnat dosažené výsledky. Kvalitní test musí být objektivní, validní a musí vykazovat odpovídající reliabilitu (míra spolehlivosti získaných číselných údajů). Jen prostřednictvím přesně a spolehlivě měřícího testu lze získat informace o skutečných znalostech a dovednostech žáků. Z hlediska konstrukce testu a interpretace výsledků žáků při jeho řešení se testy tradičně dělí na ověřující a rozlišující, přičemž v běžné pedagogické praxi často dochází k prolínání funkcí obou typů testů. Testy rozlišující mají za cíl vzájemné porovnání žáků, výstupem je pak pořadí žáků podle dosaženého výsledku testu.

Rozlišující testy jsou sestavovány z obtížnějších úloh s vysokou citlivostí, tedy schopností rozlišovat mezi žáky s různou úrovní znalostí a dovedností. Testy dovedností z českého jazyka jsou testy ověřovací. Při interpretaci výsledků se posuzuje, zda výsledky konkrétního žáka splňují daná kritéria. Výsledek žáka v testu není ovlivňován výsledky ostatních testovaných žáků. Každá testovaná úloha je vztažena ke konkrétnímu cíli, k ověření znalosti určitého jevu dané dovednosti.

Všechny uvedené úlohy jsou určeny především k procvičení a popřípadě kontrole znalostí uvedeného jevu. Při procvičování nic nebrání tomu, aby žáci pracovali při řešení daných úloh ve dvojicích. Je možné taky uvedené úlohy použít jako motivační při opakování daného jevu či prohlubování jeho znalostí. Uvedené úlohy je možné také použít pro skupinovou práci, kdy žáci vyhledávají správná řešení a své odpovědi formulují před ostatními na základě znalostí daných pravidel českého jazyka. V tom případě by jim měla být umožněna práce s odbornou literaturou (Pravidla českého pravopisu, Stručná mluvnice česká, popřípadě další zdroje – viz seznam použité literatury).

Metodický pokyn pro učitele vypracovala: Mgr. Romana Davidová

Kapitoly: Lexikální pravopis, Morfologický pravopis, Syntaktický pravopis, Třídění slov,

Porozumění obsahu textu zpracovaly: Mgr. Lenka Drahošová, Mgr. Vendula Zajíčková.

B. ÚLOHY K JEDNOTLIVÝM DOVEDNOSTEM

I. Lexikální pravopis

Ovládat lexikální pravopis znamená, že žák správně píše slova tak, jak jsou uvedena ve slovníku, tj. ovládá psaní souhláskových skupin (např. kamenný), psaní velkých a malých písmen, předpony s-, z- (např. šhlédl šhora, zhlédl film, spadl dolů), předložky s, z, (např. šel s otcem, vyrobil z vápna), označování délky samohlásek včetně ú/ů (např. úkol, dolů, zúčastnit se), psaní vyjmenovaných slov po **b, l, m, p, s, v, z**.

Vzor:

Doplň je nebo ě:

Můžeš mi ob-dnat limonádu?

Řešení: je

1. Dopln je nebo ě:

Táta ob-l dům.

Hrad strm-l na skále.

Dneska jsme ob-dvali doma.

Tvé vítězství je skv-lý úspěch.

Dítě potřebovalo matčino ob-tí.

2. Dopln je nebo ě:

Kryštof Kolumbus ob-vil roku 1492 Ameriku.

Vaše ob-dnávka je již vyřízena.

Pozor, je tam vysoké nap-tí.

Tvá odpov-d' nebyla správná.

Působilo to velmi do-mně.

3. Dopln m nebo mn:

Už sis vzpo-ěl?

Na svůj věk mluví velice rozu-ě.

Ta-ější zvyky jsou hodně neobvyklé.

On mi vůbec nerozu-ěl.

Sportovci jedli stříd-ě.

4. Dopln n nebo nn:

V období ra-ého středověku se stavěly románské kostely.

Babička dává do salátu vi-ý ocet.

Ta žena je jistě nevi-a.

Specialitou restaurace byla jele-í kýta na víně.

Princ přijel na vra-íku.

5. Dopln z nebo s:

Chlapec se zastyděl a -červenal.

-hromážděte se před školou.

Petro, mohla bys -mazat tabuli?

Krajinu –užovala horka.

Děti musely –hrabat listí.

6. Dopln z nebo s:

Celá třída rychle -tichla.

–losování bylo veřejné.

Obloha náhle –šedla.

Chovej se –působně.

O –káže parníku Titanik byl natočen film.

7. Dopln z nebo s:

Každý druhý žák vystoupí - řady!

– radostí se pustil do práce.

Musela jsem se – maminkou rozloučit.

Sejde – očí, sejde – myslí.

Vytáhni obě ruce – kapes.

8. Dopln̄ z nebo s:

Jednou se ukáže, kdo - koho.

Sedláci se vraceli - pole.

Poslala jsem tetě pohled - Krkonoš.

Teď je - ním na válečné noze.

Zemětřesení srovnalo -e zemí mnoho vesnic.

9. Dopln̄ i/í, y/ý:

Úb-tek krve raněného byl velký.

Pes hltavě pol-kal obrovské kusy masa.

Dívky byly samý žert a sm-ch.

Malé děti si hrály na p-skovišti.

Můj táta je s-lák.

10. Dopln̄ i/í, y/ý:

V s-slích norách bývají pěkné zásoby obilí.

Adam je velmi b-strý žák.

Mnoho se naz-vá, kdo se nudí.

P-1 je žlutý prášek v květu.

Pro každý stát je důležitý rozvoj prům-slu.

11. Dopln̄ i/í, y/ý:

Maminka se nadchla pro nerob-tné plastové skleničky.

Ranní mlhy se rozpl-nuly.

Vše si vždy nejdřív prom-sli.

Páv bývá neprávem považován za p-šného tvora.

Záhony po dešti rychle os-chaly.

12. Dopln̄ ů nebo ú:

Děti dostaly ve škole velmi obtížný domácí -kol.

Eliško, narýsuj troj-helník.

Z holubníku se ozývalo vrk-, vrk-.

Z-staneme na horách ještě dva týdny.

Odtučňovací k-ra byla ne-spěšná.

13. Doplně ů nebo ú:

Sedlák musel z-rodnit své pole.

Jízda na sk-tru vyžaduje opatrnost.

Sestoupili dol- do údolí.

Odtučňovací k-ra byla bezúspěšná.

Soudní úředník musí být ne-platný.

14. Doplně velké nebo malé písmeno:

Babička vyprávěla vnoučatům pohádku o –něhurce a –edmi –rpsalících.

Ve 14. století vymřel rod –řemyslovců po meči.

První byli na –ěsíci –meričané.

Od –friky je –vropská pevnina oddělena –tředozezním -ořem.

Střediskem obchodního života Brna je –áměst -vobody.

15. Doplně velké nebo malé písmeno:

Téměř každý víkend trávíme na naší chalupě v -izerských -orách.

Mezi -ermánské národy patří také -ánové.

Západní břehy -vropy omývá -tlantský -ceán.

Jana studuje -ysokou -kolu -áňskou.

Janáčková opera -řihody -išky -ystroušky vznikla roku 1923.

Vzor:

Rozhodni, zda je věta napsaná bez chyby:

ano (A) – ne (B) Každý se může někdy mílit.

Řešení: (B)

16. Rozhodni, zda je věta napsaná bez chyby:

ano (A) – ne (B) Týdenní pobyt v přírodě mu jistě pomůže.

ano (A) – ne (B) Přenocovali jsme v hotelu Zlatá husa.

ano (A) – ne (B) V kině jsme shlédli velmi hezký film.

ano (A) – ne (B) Přišli jste s křížkem po funuse.

ano (A) – ne (B) Na zahradě nám rosou nádherné túje.

ano (A) – ne (B) Letadlo se vzneslo do výšky.

**17. Správně vytvoř k podstatným jménům nebo ke slovním spojením odvozená jména
přídavná:**

Hradec Králové –

Frydek-Místek –

Latinská Amerika –

Čína –

Plesná –

nerost –

jeskyně –

jelen –

vysoká škola –

pět prstů –

**18. Některá slova s u/ú/ů jsou v textu správně, některá chybně. Najdi chybná slova a
napiš je správně:**

Priessnitzovy léčebné lázně Jeseník patří k nejoblíbenějším na Moravě, nejen pro úspěšné léčebné kúry, ale i pro možnost horské rekreace. Nejznámější procedúra jsou venkovní koupele dolních končetin: pravidelnou čapí chůzí v bazénku s ledovou vodou se údy výborně prokrví. Oblíbené pololázně mají vliv na úpravu srdeční činnosti. K dalším léčebným kúram patří inhalace, které pomáhají dýchacímu ústrojí. Bylinkové koupele jsou dobré proti kožním neduhům. Ve volném čase klienti mohou vyrazit za kultúrou nebo na túry do blízkých lesů.

19. Umíš správně napsat slova cizího původu? Oprav ta, která jsou napsána špatně.

Pozn. Žák během řešení této úlohy může použít následující dovednosti: lexikální pravopis, třídění slov, porozumění textu.

Renesance je umělecká epocha, která se časově překrývá s filozofickým směrem, kterému se říká humanismus. Pojem renesance znamená znovuzrození a užívá se i pro kulturní hnutí z dřívějších dob – například renesanci karolinskou. Tématikou pro umělecká díla byla antická mitologie. Mezi znaky náleží individualismus, anthropocentrismus a sekularisace neboli zesvětštění. V renesanci se na fasádách domů často užívalo zgrafitové techniky, pro malby byla typická trojrozměrnost a perspektiva, sochy působí dramaticky.

20. Vyber správný tvar zájmena já:

Mě/Mně vůbec nevadilo, že na mně/mě nepočkal, naopak, byl jsem rád, že mně/mě zapomněl/zapoměl vyzvednout. Napadla mně/mě ale domněnka/doměnka, že 7 mně/mne nemá rád, protože o mně/mě špatně mluví.

21. Dopln správně do textu slova z nabídky:

Pozn. Žák během řešení této úlohy může použít následující dovednosti: lexikální pravopis, třídění slov, porozumění textu.

Nabídka: zdařit (se), stěžít, zblízka, zlézt/slézt (2x), snažit (se), zdát (se), splnit, zbitý/sbitý, dobýt/dobít, sedraný/zedraný, správa/zpráva

Toníkovým snem odmalička bylo... nejvyšší horu Evropy, Mont Blanc. Pravidelně se mu o dobrodružné výpravě ... a jen ... na své snění zapomínal. Přihlásil se do horolezeckého klubu a s novými kamarády společně ... nejtěžší skály v okolních horách. Vracívali se s rukama... do krve a jako... Roky plynuly a Toníkův sen se konečně přiblížil: obdržel s kamarády z klubu ... o soutěži „Vidět Mont Blanc „...“. Neváhal a poslal přihlášku. Kamarádi dlouho a poctivě trénovali. „... už přece dolů,“ varovali při výcviku Toníka ti méně odvážní. Ale Toník se nevzdával. ... udělat vše pro to, aby se výprava A přestože nakonec nevyhrál a výstup na horu šel ..., svůj sen si

22. V následujícím cvičení si ověříš, jak zvládáš používání vyjmenovaných slov.

Vyplň správně tvrdé či měkké i/y do podstatných i přídavných jmen a spoj dvojice tak, aby logicky dávaly smysl, a napiš správné dvojice:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: lexikální pravopis, třídění slov a porozumění textu.

Přídavná jména: hb-tá, v-b-lený, rozb-té, b-strooký, klop-tající, sl-šitelný, m-hotavý, l-sající se, vzl-kající, pamel-škové, z-vající, obtížný, p-šný, f-z-kální, zp-vající, s-vá, us-chající, zb-tečné, v-pel-chaný;

Podstatná jména: pl-n, v-skot, příb-tek, chm-ří, v-zkum, v-r, las-čka, s-korka, nádob-, holub-čko, kob-la, s-náček, kočka, cav-ky, sokol-k, b-l-nka, Přem-sl, v-herce, hm-z.

23. Umíš správně psát ve slovech souhláskové skupiny? Procvič tuto dovednost v názvech písní.

Stojí kostel kame-ý (Tomáš Kočko), Pár havra-ích copánků (Karel Gott), Mniši jsou ti-í (Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř), Mocnými ochra-ými křídly (z muzikálu Kleopatra), Ma-ěnka mi pověděla (Slávek Janoušek), Nevi-á (David Kraus), Podze-í prameny (Jaromír Nohavica), De-ě čekám (Marta Kubišová), Píseň o vi-é révě (z muzikálu Noc na Karlštejně), Kdo z nás je vi-ý (Turbo), Monotó-í blues (Wabi Daněk a Rosa na kolejích), Ra-í gymnastika (Vladimír Vysockij).

24. Doplně správně předložky s a z u názvů filmů:

Pozn. Žák během řešení této úlohy může použít následující dovednosti: lexikální pravopis, porozumění textu.

S/Z tebou mě baví svět, S/Z pekla štěstí, S/Z jiného světa, My s/z Kačerova, Čaroděj se/ze země Oz, Dívka s/z mušlí, Kdo s/z koho, Vezmi mě s/z sebou, Tanec s/z vlky, Já se s/z tebe zblázním.

25. Vyplň správně velká a malá písmena:

Naše rodina se často stěhovala. Začalo to tím, že maminka z Plané U/u M/mariánských L/lázní šla studovat žurnalistiku do Kolína N/nad R/rýnem. Tam potkala tatínka, který

pocházel z Buchlovic na M/moravském S/slovácku. Po svatbě se rozhodli, že budou žít v Praze, a pořídili si byt v U/ulici B/bratří Č/čapků. Tam se jim ale přestalo líbit, a tak se přestěhovali do H/horní Č/české. Když jsem začal chodit do školy, rodiče si koupili chatu v K/krušných H/horách a malý domek v L/lysolajské U/ulici N/na C/cestě. Tatínek jezdil pracovat po světě jako novinář pro M/mladou F/frontu. V létě mě brávil s sebou, a tak jsem mohl navštívit B/blízký V/východ: zamiloval jsem si P/pobřeží P/perského Z/zálivu, pouštní krajinu A/arabského P/poloostrova, ze všech států ale nejvíce moderní S/spojené A/arabské E/emiráty; to ještě v A/abú D/dabí nestál nejvyšší mrakodrap, B/burdž Ch/chalífa. Dosud cestuji rád, ale dávám přednost českým pohořím. Malebné B/babiččino Ú/údolí v K/královéhradeckém kraji a nepříliš vzdálený N/národní P/park Č/české Š/švýcarsko bych nevyměnil za všechny krásy světa.

II. Morfologický pravopis

Ovládat morfologický pravopis znamená, že žák správně používá správné tvary slov a jejich koncovek (skloňování podstatných jmen, přídavných jmen, zájmen, číslovek podle vzorů a časování sloves).

1. Doplně i/í, y/ý:

S Ital-, Francouz- a se Špatněl- jsme se museli domlouvat anglicky.

Žiraf-, antilop- a gazel- jsou sudokopytníci.

Okolo ohně v údolí tančili domorodci s těl- pomalovan-mi přírodními barviv-.

Krtci mají sice slab- zrak, ale zato citliv- čenich, který je hmatov-m a čichov-m orgánem.

Stěny hradn- kaple jsou zdobeny barevn-mi drahokam-.

2. Do které z následujících vět lze doplnit slovo *Pavlovy*, aby byla věta správně napsána?

(A) rodiče rádi vzpomínají na léto u moře.

(B) Na diskotéce jsem poznal také přátele.

(C) letní sídla jsou luxusní.

(D) Četl jsem o Otu

Vzor:

Rozhodni, která věta je napsaná správně:

- (A) Tleskal oběmi rukami.
- (B) Tleskal oběmi rukama.
- (C) Tleskal oběma rukami.
- (D) Tleskal oběma rukama.

Řešení: D

3. Rozhodni, která věta je napsaná správně:

- (A) Spisovatel se proslavil oběmi knihami.
- (B) Spisovatel se proslavil oběma knihami.
- (C) Spisovatel se proslavil oběma knihama.
- (D) Spisovatel se proslavil oběmi knihama.

4. Rozhodni, která věta je napsaná správně:

- (A) Shakespearovy dramata byly přeloženy do češtiny.
- (B) Shakespearova dramata byly přeloženy do češtiny.
- (C) Shakespearova dramata byla přeložena do češtiny.
- (D) Shakespearovy dramata byla přeložena do češtiny.

5. Vyber správnou možnost:

Strýc se na *mě* (A) – *mně* (B) vždy moc těšil. Čekal *mě* (A) – *mně* (B) na nádraží, přivítal *mě* (A) – *mně* (B) a vzal *mě* (A) – *mně* (B) kufr. Cestou se *mě* (A) – *mně* (B) ptal na maminku a na tatínka. Věděl o *mě* (A) – *mně* (B) z maminčiných dopisů asi všechno.

6. Vyber správnou možnost:

Rodiče *mě* (A) – *mně* (B) chválili za hezké vysvědčení a povzbuzovali *mě* (A) – *mně* (B), abych si nic nedělala z toho, že *mě* (A) – *mně* (B) matematika moc nejde. Při večeři seděli naproti *mě* (A) – *mně* (B) a nabízeli *mě* (A) – *mně* (B) borůvky, které pro *mě* (A) – *mně* (B) nasbírali.

7. Vyber správnou možnost:

Vidím *ji* (A) – *jí* (B). Věřím *ji* (A) – *jí* (B). Volám na *ni* (A) – *ní* (B). Přicházím k *ni* (A) – *ní* (B). Hovořím s *ni* (A) – *ní* (B). Navštívím *ji* (A) – *jí* (B). Jdu od *ni* (A) – *ní* (B). Mám pro *ni* (A) – *ní* (B) překvapení. Slyšel jsi o *ni* (A) – *ní* (B)?

8. Vyber správnou možnost:

Běžte s *nim* (A) - *ním* (B). Vůbec se *jim* (A) – *jím* (B) nedivím. Dostal jsem nůž a hned jsem se *jim* (A) - *jím* (B) řízl. Půjdeme k *nim* (A) – *ním* (B). Chlapci byli ospalí, oči se *jim* (A) – *jím* (B) klížily. Nemohl se probudit, marně *jim* (A) - *jím* (B) matka třepala. Na břehu rostlo husté křoví, nemohli jsme se *jim* (A) - *jím* (B) prodat.

9. Vyber správnou možnost:

Bez *vaši* (A) – *vaší* (B) pomoci bychom to nezvládli. To bude pro *naši* (A) – *naší* (B) třídu nejlepší. S *naším* (A) – *naším* (B) synem to máme někdy trápení. Postavil jsem k *vaším* (A) – *vaším* (B) dveřím květináč. S *vaším* (A) – *vaším* (B) kotětem je legrace. Slyšel jsem o *naši* (A) – *naší* (B) Kateřině samou chválu. K *vaším* (A) – *vaším* (B) přátelům se nechovali moc hezky.

10. Rozhodni, který z následujících výrazů lze doplnit do věty *Mohl mi vysvětlit, jak se to stalo?*

- (A) by jste
- (B) biste
- (C) byste
- (D) by ste

11. Rozhodni, která věta je napsaná správně:

- (A) Markétko, snaž se a nezkaž to!
- (B) Markétko, snaž se a nezkaž to!
- (C) Markétko, snaž se a nezkaž to!
- (D) Markétko, snaž se a nezkaž to!

12. Rozhodni, který z následujících výrazů lze doplnit do věty *Dívka odcházela příjemně se na chlapce ...* .

- (A) usmívající
- (B) usmívajíc
- (C) usmívaje
- (D) usmívavši

13. Rozhodni, který z následujících výrazů lze doplnit do věty *My ... se s Vámi rádi zítra setkali.*

- (A) bysme
- (B) by jsme
- (C) byzme
- (D) bychom

14. Vytvoř vhodně z podstatných jmen a sloves jména přídavná a doplň je ve správném tvaru do následující ukázky z oblíbené knihy o dobrodružném životě vlčího štěněte Kazana, který právě musí bojovat s nepřítelem:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: morfologický pravopis a porozumění textu.

(Krutost) bolest v boku Kazanovi prozradila, že jeho *(nebezpečí)* protivník je v *(boj)* utkáních *(zkušenost)*. Přikrčil se nízko, svou *(štěně)* hlavu nataženou rovně před sebe a *(zranit)* hrdlo téměř přitisknuté do sněhu. To byl *(vychytralost)* trik, kterému se Kazan naučil už jako *(malost)* štěně.

Poprvé ve svém krátkém životě pocítil *(nezkušenost)* Kazan *(ochromit)* hrůzu a *(bodát)* bolest *(vražda)* zahryznutí a s *(moc)* vypětím sil hodil *(chlup)* hlavou maličko dopředu a naslepo chňapl.

(James Oliver Curwood, *Vlčák Kazan*, upraveno)

15. Najdi v textu chybné tvary a oprav je tak, aby byly nejen správné, ale i spisovné:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: morfologický pravopis, třídění slov a porozumění textu.

Druhý díl sedmidílové fantasy edice Letopisy Narnie. Je spousta zájmových dveří, ale pouze jedny vedou do jinačího světa. Projděte s námi do země neobyčejných zázraků a překvápkových kouzel - do jediné Narnie! Sledujte napínající příběh sourozenců Petra, Zuzany, Edmunda a Lucie v zemi obrů, trpaslíků, kentaurů a dalších tajných bytostí, zaklínaných Bílou čarodějnici. Dokážou s pomocí moudrého a zároveň strašícího lva Aslana zlomit její tmavou nadvládu? ...

(návrh na anotaci knihy *Lev, čarodějnice a skříň*)

16. V odborném textu se obvykle používá trpný rod. Zkus všechna vhodná slovesa převést z činného rodu do trpného a uprav i tvary jmen s nimi spojených:

Vzorová úloha: Truhlář vyrábí nábytek – nábytek je vyráběn truhlářem; nakladatelství Sloart vydalo knihu o grafickém designu – kniha o grafickém designu byla vydána nakladatelstvím Sloart.

V minulých letech lesníci v českých horách sázeli smrkové monokultury, protože smrkové dřevo rychle roste. Smrky ale mají mělké kořeny, a tak je snadno vyvrátí vítr. Ani dřevo příliš neodolá škůdcům, a tak je rychle napadnou obaleči a bejlmorky. Mladé smrčky posílají lesníci na vánoční trhy, jejich dřevo také používají truhláři k výrobě nábytku. Ten ale není v oblibě, lidé ho snadno opotřebují a zničí. Dnes ekologové prosazují, aby se do našich hor vrátily původní druhy stromů.

17. Najdi v ukázce všechna slovesa vidu dokonavého (včetně těch, které byly utvořeny pomocí předpony) a doplň k nim jejich nedokonavé ekvivalenty.

Vzorová úloha: povědět – povídat, vstoupit – vstupovat.

Za několik minut se Tom brodil k blízkému břehu státu Illionis. Než mu voda dosáhla po pás, měl již polovinu úzkého ramene řeky za sebou, pro silný proud se však nemohl brodit dále, a proto se odhodlal, že druhou polovinu zkusí přeplavat. Vrhł se napříč proti proudu, ale ten ho srážel silněji, než počítal. Když se dostal ke břehu, nechal se ještě kousek unášet proudem, až

našel nízký svah, kde se dostal snadno z vody. Nejdříve se přesvědčil, zda má v kapse svůj popsaný kus kůry, a pak se dal lesem podél břehu, promočený jak hastrman. Za několik minut vyšel na prostranství proti městu a spatřil parník zakotvený u břehu ve stínu stromů.

(Mark Twain: Dobrodružství Toma Sawyera, upraveno)

18. Ze sloves následující ukázky vyber všechna slovesa 4. třídy a urči u nich další gramatické kategorie:

„A to ti povídám, ty holoto, kdybys nám ještě někdy zlomil jediný keř, jedinou květinu na zahradě, vymlátíme z tebe duši,“ starý Komárek nad sebou ztrácel kontrolu. „Vím, vím, kdybych tak byl opatrnější, nebojte, dám si příště pozor,“ naoko se omlouval Robin, ale v hlavě mu jasně znělo: „Aby ses nezbláznil.“

III. Ovládání syntaktického pravopisu

Ovládat syntaktický pravopis znamená, že žák správně rozlišuje mluvnickou shodu přísudku s podmětem, např. muži pracovali, ženy pracovaly, a odděluje věty a větné členy členíci (interpunkčními) znaménky, např. *Ženy, muži a děti se shromáždili, aby vyslechli, co jim řekne prezident republiky, předseda vlády a ministři.*

1. Doplň i nebo y:

Rodiče odešl-.

Hoši hrál- fotbal.

Sněhuláci se nám moc nepovedl-.

Uši ho zábl-.

Skupiny turistů procházel- zámkem.

2. Doplň i nebo y:

Ovce pásł- dva pastevci.

Dívky skákal- přes švihadlo.

Děti si hrál- na hřišti.

Oči nás páłil-.

Navštívil- nás naši nejlepší přátelé.

3. Doplně i nebo y:

Na stráních hor ležel- malebné vsi.
V kině promítal- krátký film.
Děti u řeky obtěžoval- komáři.
Jako barevné drahokamy létal- motýli nad květinami.
Nad hlavami chlapců se vznášel- draci.

4. Doplně i nebo y:

Po městě pochodoval- oddíly vojáků.
V zelí stál- otrhaní strašáci.
Zvony zvonil- na poplach.
Rybáři lovil- ryby až do večera.
Měl- byste, milé děti, už jít do postýlky.

5. Doplně i nebo y:

První tři vagony obsadil- matky s dětmi.
Naši psi nesnášel- kočky.
Jedle stál- na kraji lesa jako vojáci.
V rozhlase se vysílal- zprávy.
Smečky vlků se odvážil- až k domkům.

6. Doplně i nebo y:

Lidé ani stroje nezahálel-.
Ženy i mladá děvčata se chystal- na módní přehlídku.
V televizi právě vysílal- pohádku.
Ruce nás od práce velmi bolel-.
Byl- to moji dobří kamarádi.

Vzor:

Rozhodni, který z následujících výrazů nelze doplnit do věty *...čekaly na dvorku na krmení.*

- (A) kuřata a house
- (B) kuře a housata

- (C) kuře a house
- (D) kuřata a housata

Řešení: D

7. Rozhodni, který z následujících výrazů nelze doplnit do věty *Uvítaly ji...*

- (A) problémy a trápení
- (B) kamarádky ze střední školy
- (C) její známí s rodinami
- (D) prázdné zdi

8. Rozhodni, který z následujících výrazů lze doplnit do věty *Záchranných prací se zúčastnili...*

- (A) všechny ženy a jejich děti
- (B) muži i ženy
- (C) dělnice i dělníci
- (D) dokonce i větší děti

9. Rozhodni, který z následujících výrazů nelze doplnit do věty *...se sprátelily.*

- (A) jehňata a kůzle
- (B) jehně a kůzlata
- (C) jehňata a kůzlata
- (D) jehně a kůzle

Vzor:

Doplň čárky:

Petr Svoboda nejlepší žák ze třídy je dlouhodobě nemocen.

Řešení: Petr Svoboda, nejlepší žák ze třídy, je dlouhodobě nemocen.

10. Doplň čárky:

Pane vrchní mohl bych zaplatit?

Velké šťavnaté a krásné plody broskví nás velmi lákaly.

Na gymnáziu mě bavily především humanitní předměty zejména dějepis občanská nauka a literatura.

Shakespeare známý světový dramatik psal tragedie komedie a historické hry.

Můj tatínek chodí nejraději na houslové klavírní nebo varhanní koncerty.

11. Doplně čárky:

Matka ta dobrá duše o nás láskyplně pečovala.

Andreo proč jsi to udělala když ti to otec zakázal?

Na film se dívali Petra Lukáš a Ivo.

Proto jsme ti říkali ať to neděláš když s tím máš potíže.

Tvářil se tak že se mu všichni museli smát jakmile ho uviděli.

12. Doplně čárky:

Přesvědčil se že lidem kolem sebe nemůže věřit.

Narození dítěte je jeden z nejkrásnějších okamžiků který může ženu v životě potkat.

Děti sbíraly v lese borůvky jahody a maliny.

Kdo to neviděl ten neuvěří.

Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu až se ucho utrhne.

13. Doplně čárky:

Buď se řidič zdržel někde cestou nebo na nás úplně zapomněl.

Eva řekla že neví jak se to mohlo stát.

Usilovná práce se pomalu mění v umělecké dílo které působí na diváky avšak ti si sotva dokážou uvědomit složitost příprav které se skrývají za dějem promítaným na plátně.

Jestliže se zamyslíme nad Ladovými obrázky uvědomíme si že zvláštní půvab jeho kreseb spočívá v jejich pravdivosti a zdánlivé jednoduchosti.

Vzor:

Ve kterém souvětí je správně doplněna interpunkce?

(A) Nechtěla, mi o svém problému nic říct, protože se styděla.

(B) Nechtěla mi o svém problému nic říct protože, se styděla.

(C) Nechtěla mi o svém problému nic říct, protože se styděla.

(D) Nechtěla mi o svém problému nic říct protože se styděla.

Řešení: C

14. Ve kterém souvětí je správně doplněna interpunkce?

(A) Na tváři, jí hrál milý, trošku pobavený úsměv.

(B) Na tváři, jí hrál milý trošku pobavený úsměv.

(C) Na tváři jí hrál milý trošku pobavený úsměv.

(D) Na tváři jí hrál milý, trošku pobavený úsměv.

15. Ve kterém souvětí je správně doplněna interpunkce?

(A) Člověk, kterému věřil, ho zradil.

(B) Člověk, kterému věřil ho zradil.

(C) Člověk kterému věřil, ho zradil.

(D) Člověk kterému věřil ho zradil.

16. Kde je přímá řeč doplněna správně?

(A) „To je nesmysl“ řekl Petr.

(B) „To je nesmysl,“ řekl Petr.

(C) “To je nesmysl“ řekl Petr.

(D) “To je nesmysl,“ řekl Petr.

17. Jistě už znáš pravidlo o shodě přísudku s podmětem. Dopln správně do textu koncovky.

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: syntaktický pravopis a porozumění textu.

Dámy i pánové **vešli-** do společenského sálu s určitým napětím, co pro ně lady Andrewsová se svými přítelkyněmi **nachystal-** za zábavu. „Vy jste oba **přišli-**?“ klaněl se páru v nachovém lord Matheson až po pás. „Bratr a jeho děti **slíbil-**, že se nám o maličkého postarají,“ **odpověděl-** za ně dvě dámy v černých kloboucích. „**Slyšel-** jsme s tatínkem,“ **obrátil-** se na

lorda Mathesona dvě výborně vychované děti a jejich nevlastní matka, budoucí dědicové Mathesonova letního sídla, jak se kdysi **domluvil-** on a jejich rodina, „že váš komorní orchestr i vaše sbírka barokních obrazů se velmi **líbil-** Jeho Veličenstvu.“ Vtom se všichni **obrátil-** na lady Andrewsovou: „Drazí přátelé, **sešli-** jsme se, abychom **oslavil-** propuštění našeho milého Johnstona, na čemž se se shovívavostí a proti všemu očekávání **shodl-** zasedání v Anglii i vláda Walesu. I když jeho statek a pole mu bohužel nebudou **vrácen-**“, povzdechla si, „můžeme ho přivítat opět mezi námi.“

18. Najdi v předcházející ukázce všechna příslovečná určení a urči jejich druh.

19. Urči významové poměry mezi větnými členy v následující ukázce:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: syntaktický pravopis a porozumění textu.

1. Já jsem malý, ale šikovný. 2. Přejde pozdě, a ještě lže. 3. Jsi drzý, neřkuli nevychovaný. 4. Buď se vrátíš se džbánkem jahod, nebo se raději nevracej vůbec. 5. K tomu potřebuješ knihy, periodika, databáze, studie, ... 6. Víc mluvil než jednal, a proto neuspěl. 7. Cítil nejen bázeň, ale i strach. 8. Sním, či bdím? 9. Byl silný nejen tělem, ale i duchem. 10. Karel Čapek s Olgou Scheinpflugovou si psali krásné dopisy.

20. Vhodně doplň čárky. Pomůže ti zopakovat si, jaký je významový rozdíl mezi volnými a těsnými přívlasky.

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: syntaktický pravopis a porozumění textu.

Tolkienova trilogie napsaná během druhé světové války se na počátku třetího tisíciletí dočkala filmového zpracování. Vlaštovky nazývané prvními posly jara přilétají z daleké Číny. Pomerančovníky milující teplé klima můžeme pěstovat pouze ve skleníku. Detektiv usilovně přemýšlející se podezřele zamračil. Učebnice vydané před reformou pravidel českého pravopisu dnes nedoporučujeme.

21. Jistě už znáš pravidla, podle kterých se píše čárka ve větě jednoduché. Následující cvičení pro tebe bude jen příjemným opakováním:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: syntaktický pravopis a porozumění textu.

Čtenářský kroužek založený na naší škole

Celý tento uplynulý školní rok jsme si především vyprávěli o fantasy literatuře. Milovníci příběhů odehrávajících se na Divokém západě si naopak zamilovali tzv. mayovky. V naší školní soutěži o nejoblíbenější knihu se objevily nejen všechny díly Letopisů Narnie ale i dívčí romány a detektivky. První druhé i třetí místo nakonec obsadil Harry Potter. Příští rok bude náš milý útulný čtenářský kroužek pokračovat a to navzdory malému počtu zájemců ochotných trávit večery s knížkou.

22. Doplně do textu vhodné spojky a v souvislosti s nimi i čárky a jiná interpunkční znaménka.

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: syntaktický pravopis, třídění slov a porozumění textu.

... si vzpomenu na první setkání s literaturou cítím vůni bylinkového čaje a vidím dědečka jako by byl ještě živý ... navíc i zdravý ... držel v ruce ohmataný svazek foglarovek. ... dlouho byly Foglarovy příběhy zakázány ty jeho knihy pocházely z doby těsně po válce.

... je nezničil schovával je v dřevěné truhličce ... přežily celá desetiletí. ... se k nim budeš chovat s úctou dám ti je zamrkal spiklenecky. Prosím, prosím, zašeptal jsem, můžu si aspoň jednu vzít Dědeček se zasmál ... se mu roztančily vrásky kolem očí.

... budeš umět číst slíbil ... to budeš umět budu ti číst já.

Když, a (víckrát), jak (víckrát), protože, aby, a tak, jestli, až (víckrát), dříve než

23. Seřad' slova slovní spojení do souvětí tak, aby měla logické pořadí, a doplň interpunkci. Pomůžte ti, že se jedná o charakteristiku filmu, jehož název je kurzívou:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: syntaktický pravopis, třídění slov a porozumění textu.

oblak, svůj celoživotní sen, Carlu Fredricksenovi, 78letém, přiváže tisíce balónků, o neobyčejných dobrodružstvích, odletí do jihoamerické divočiny, je příběh o, na svůj domek, prodejci balónků, *Vzhůru, si konečně splní*, když, *do*, který, a tak.

(podle anotace k filmu)

IV. Třídění slov

Třídít slova znamená, že žák dokáže pochopit význam slov, podle něho slova odlišit a vhodně použít v textu.

Vzor:

Seřad' správně tuto významovou řadu:

(Slovo podřazené vždy předchází slovu nadřazenému)

(A) tygr

(B) šelma kočkovitá

(C) savec

(D) šelma

Řešení: A - B – D – C

1. Seřad' správně tuto významovou řadu:

(A) hlodavec

(B) myš

(C) živočich

(D) savec

2. Seřad' správně tuto významovou řadu:

- (A) živočich
- (B) obratlovec
- (C) pták
- (D) kos

3. Seřad' správně tuto významovou řadu:

- (A) jehličnan
- (B) strom
- (C) smrk
- (D) rostlina

4. Seřad' správně tuto významovou řadu:

- (A) rostlina
- (B) keř
- (C) maliník
- (D) opadavý keř

Vzor:

Vytvoř dvojice antonym.

(A) krásný	1. malý
(B) tmavý	2. ošklivý
(C) velký	3. světlý
(D) tlustý	4. hubený

Řešení: 1C 2A 3B 4D

5. Vytvoř dvojice synonym.

(A) dívka	1. stejnokroj
(B) košíková	2. basketbal
(C) balon	3. děvče
(D) uniforma	4. míč

6. Vytvoř dvojice antonym.

(A) válka	1. nenávist
(B) noc	2. mír
(C) láska	3. hrubý
(D) jemný	4. den

7. Rozhodni, který výraz nelze doplnit ke slovu *koruna* (dbej na to, aby výsledná slovní spojení dávala logický smysl):

- (A) královská
- (B) stromu
- (C) v peněžence
- (D) automobilu

8. Rozhodni, který výraz nelze doplnit ke slovu *jazyk* (dbej na to, aby výsledná slovní spojení dávala logický smysl):

- (A) v botě
- (B) hlíny
- (C) český
- (D) v ústech

Vzor:

Která slova se hodí na vynechaná místa?

Uviděla ve vodě a na stromě

- (A) výr, víra
- (B) vír, víra
- (C) vír, výra
- (D) výr, výra

Řešení: C

9. Která slova se hodí na vynechaná místa?

Mám pro Vás dobrou: podniku bude předána novému řediteli.

- (A) správu, zpráva
- (B) zprávu, zpráva
- (C) zprávu, správa
- (D) správu, správa

10. Která slova se hodí na vynechaná místa?

Postavil holubům na dvou vysokých ... dvě oddělená holubí

- (A) bidlech, bydla
- (B) bydlech, bydla
- (C) bidlech, bidla
- (D) bydlech, bidla

11. Která slova se hodí na vynechaná místa?

Mývali byli, velmi často se

- (A) mylí, myli
- (B) milí, mili
- (C) milí, myli
- (D) mylí, mili

12. Která slova se hodí na vynechaná místa?

..... jsem do něj dlouho ze všech sil, nakonec jsem z toho velmi unavený.

- (A) bil, byl
- (B) bil, bil
- (C) byl, byl
- (D) byl, bil

13. Které slovo je citově zabarvené?

- (A) chlapec
- (B) hoch
- (C) klučisko
- (D) kluk

14. Výraz *zájmeno* je:

- (A) sousloví
- (B) odborný název
- (C) homonymum
- (D) slovo citově zabarvené

15. Výraz *kolej* je:

- (A) sousloví
- (B) odborný název
- (C) homonymum
- (D) slovo citově zabarvené

16. Přiřaď přídavná jména k podstatným jménům:

- (A) užitková 1. hmotnost
- (B) užitečná 2. medicína
- (C) užívaná 3. voda
- (D) užitná 4. rada

Vzor:

Nahraď spojovací výraz *a proto* v dané větě tak, aby se nezměnil smysl souvětí:

Byl jsem velmi unavený, a proto jsem se rozhodl zůstat doma.

- (A) protože
- (B) neboť
- (C) a tak

(D) jestliže

Řešení: C

17. Nahrad' spojovací výraz *přestože* v dané větě tak, aby se nezměnil smysl souvětí:

Šli jsem na procházku do lesa, přestože začalo trochu pršet

(A) poněvadž

(B) a přece

(C) přesto

(D) i když

18. Nahrad' spojovací výraz *jelikož* v dané větě tak, aby se nezměnil smysl souvětí:

Maminka musela utišit miminko, jelikož plakalo.

(A) ačkoli

(B) i kdyby

(C) protože

(D) třebaže

19. Vyber z textu slova nespisovná.

Řek sem si, že bych ti moh s tím rytím zahrady pomoci, ale nějak sem na to zapomněl. Navíc mi včera celej den bylo blbě, tož bych ti nebyl moc užitečnej. Vondra ale slíbil, že se ti na tu zahradu koukne, von je študovanej zahradník, ví, jak pohnojit ty malý stromky, aby se trochu hejbly, snad sklidiš i nějaký ty jabka. Za čtyry hodiny to budete mít hotový.

20. Která uvedených slov náleží mezi knižní výrazy, poetismy, archaismy?

Odvětit, protože trýzeň, děda, pravit, děd, opravdu, klokotání, ale, trápení, jelikož, nýbrž, lazebník, tucet, strážník, holič, velebit policista trylkovat, odpovědět, vpravdě.

21. V textu najdi slova, která jsou citově zabarvená, a nahraď je slovy neutrálními:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: třídění slov a porozumění textu.

Můj dědoušek pochází z malebné valašské vesničky u slovenských hranic. Narodil se v dřevěné chaloupce s pěknoučkou zahradou se staříčnými stromy a květinovými záhony. Když byl ještě malý hošík, pomáhal staršímu bratránkovi z vedlejšího stavení hlídat s jeho strašlivým psiskem stádo ovcí.

22. Která slova jsou v následující ukázce použita nevhodně?

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: třídění slov a porozumění textu.

Zpráva o stavbě nového dětského domova na Haiti

Naše ves na severu ostrova se rozhodla postavit dětskej domov pro sirotky, kteří ztratili rodinu během lednového zemětřesení. Mezi sponzory patří také pomocníci projektu Praga-Haiti, kteří již dříve podpořili strádající Hait'any plně naloženým náklad'ákem V3S. **Děcka** stále umírají na nejrůznější nemoci, **tož** je každá pomocná ruka vítaná.

23. Roztříd' uvedená slova na termíny (odborné pojmy) a slova hovorová:

prvosenka, petrklíč, smetanka, pampeliška, kaštan, jírovec maďal, žížala, dešťovka, brambor, zemák, rehek, čermáček.

24. Roztříd' následující slova na nářeční a hovorová:

Ogar, kluk, holka, gazděna, jabko, jablůčko, tož, tedy, do tý naší, do téj našej, s domama, s domoma, oni spijó, oni spijou, mojeho muža, mýho muže.

25. Určitě už z jiných předmětů i z běžného života znáš některé termíny. Dopln' k uvedeným definicím tyto termíny, které jsou sice jazykově podobné, ale zcela se od sebe liší svým významem.

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: třídění slov a porozumění textu.

Nauka o vztazích organismů ke vnějšímu světu se nazývá ... Disciplína, která zkoumá chování živočichů, je...; modely lidského chování zkoumá... Pro vydechnutí anebo pro vypršení lůhy se užívá původem latinského slova... Pro úmrtí používají lékaři pojem... Původ slova nám hravě vysvětlí...

...zpívá o něčem smutném, neradostném. Rozpínavost anebo roztahování se vyjadřuje slovem ..., oproti tomu nucený výkon se nazývá... Samotné slovo vyjádření má také latinské označení, a tím je ...

Nabídka: Expanze, exitus, exekuce, exprese, exspirace, etymologie, ekologie, elegie, etnografie, etologie.

26. Následující přídavná jména jsou odvozena od společného základu, ale svým významem se od sebe odlišují. Dokážeš k sobě správně přiřadit přídavné jméno a jeho význam?

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: morfologický pravopis, třídění slov a porozumění textu.

Přídavná jména:

1. Pravdivý
2. Pravý
3. Opravdový
4. Správný
5. Právoplatný

Možnosti významu:

- a) skutečný
- b) na pravé straně těla
- c) náležitý, řádný
- d) soudně uznávaný
- e) obsahující či mluvící pravdu

27. Znáš české ekvivalenty k těmto dnes již běžně používaným cizím slovům?

Album, banální, design, izolace, konstituce, minorita, nuance, obligatorní, paralelní, permanentní.

V. Porozumění obsahu textu

Porozumět obsahu textu znamená, že žák chápe význam jednotlivých slov a vztahy mezi nimi a podle nich dovede pochopit i hlavní myšlenky textu.

Vzor:

Text ke vzorovému úkolu:

Balzac píše a píše, bez přestávky, bez stanutí. Jeho fantazie, jakmile se zažehne, plane a šlehá dál a dál, je to jako lesní požár, kde se od kmene ke kmeni, stále ohnivěji, stále divočeji, stále rychleji šíří plameny. Pero v žensky jemné ruce ubíhá po papíře tak rychle, že slovo je sotva s to sledovat myšlenku. Čím víc Balzac píše, tím víc zkracuje slabiky, jen dál, jen dál, jen neváhat, jen se nezarazit: nemůže se zastavit, nemůže přerušit vnitřní vizi a nepřestane, dokud ruka nestrne v písářské křeči nebo dokud očím, osleplým únavou, nepohasnou napsaná písmena.

Které z následujících tvrzení neodpovídá obsahu úryvku?

- (A) Balzac se v psaní nemůže zastavit, dokud nedokončí myšlenku.
- (B) Balzac píše tak rychle, že slova skoro nestačí myšlenkám.
- (C) Balzakova fantazie je jako lesní požár.
- (D) Balzac píše, dokud nepohasnou hvězdy.

Řešení: D

Text k úkolům 1-3:

Pes ukrad kousek masa v koutě kuchyně
a běží podél řeky... Tu však zahlédne
kus masa mnohem větší – odraz ve vlnách.
Své maso pustí, skočí po té vidině,
a nechyt pranic; co pak měl, to upustil...
I brodil se zas na břeh s prázdným žaludkem...

Podle Ezopovy bajky

1. Které z následujících tvrzení vyplývá z textu?

- (A) Pes skočil do vody, protože si chtěl zaplavat.
- (B) Psovi nestačil kousek masa, protože byl chamtivý.
- (C) Pes snědl maso, na kterém si velmi pochutnal.
- (D) Pes byl hladový, přestože se předtím pořádně najedl.

2. Jedná se o:

- (A) epigram
- (B) pohádku
- (C) bajku
- (D) pověst

3. Který z následujících titulků patří k úryvku?

- (A) Rady pro chovatele psů
- (B) Zuřivec
- (C) Jak se pes málem utopil
- (D) Chamtivec

Text k úkolům 4-6:

Součástí přírody, které lidé využívají, nazýváme přírodní zdroje. Lidé se naučili získávat i těžko přístupné přírodní zdroje, např. dobývat ze země užitečné horniny. Horniny a nerosty využívané člověkem nazýváme nerostné suroviny. Dnes jsou nejpotřebnější nerostné suroviny, ze kterých lze získat energii. Nazýváme je energetické suroviny a patří k nim především uhlí, ropa a zemní plyn. Používají se nejen k výrobě elektrické energie, ale také jako palivo nebo k výrobě umělých látek.

4. Které z následujících tvrzení vyplývá z textu:

- (A) Uhlí, ropu a zemní plyn lze využít jen k výrobě elektrické energie.
- (B) Energetické suroviny jsou pro lidi velmi důležité.
- (C) Energetické suroviny nepatří k nerostným surovinám.
- (D) Lidé přírodní zdroje téměř vůbec nevyužívají.

5. Odkud by mohl být převzat uvedený úryvek?

- (A) ze zábavného časopisu
- (B) z učebnice zeměpisu
- (C) z filmového scénáře o ropných magnátech
- (D) z pohádkové knížky

6. Který z následujících titulků patří k úryvku?

- (A) Ropáci
- (B) Jak lidé využívají přírodu
- (C) Vyhňte se těžbě nerostných surovin!
- (D) Krásy přírody

Text k úkolům 7-10:

Teče voda proti vodě,
vítr do ní fouká:
má panenka modrooká
z okénečka kouká.

Ó nekoukej z okénečka,
vyjdi raděj před dům;
dáš-li mi jen dvě hubičky,
já ti jich dám sedum.

F.L.Čelakovský

7. Jaký rým užil básník?

- (A) a-a-b-b- sdružený
- (B) a-b-a-b- střídavý
- (C) a-b-b-a obkročný
- (D) a-b-c-b přerývavý

8. Který výrok platí o textu?

- (A) Dívka s chlapcem se chtějí jít vykoupat k vodě.
- (B) Chlapec prosí dívku o sedm hubiček.

(C) Chlapec prosí dívku o dvě hubičky.

(D) Dívka se chystá umýt okna.

9. Které slovo je citově zabarvené?

(A) voda

(B) fouká

(C) okénečko

(D) modrooká

10. Který z následujících titulků patří k úryvku?

(A) Štědrost

(B) Hněv

(C) Lakomství

(D) Zlost

Text k úkolům 11-14:

Velké, širé, rodné lány,
jak jste krásny na vše strany,
od souvratě ku souvrati
jak vás dnes to slunko zlatí!

Vlavé žito jako břehy,
květná luka plná něhy,
na úhoru, v žírné kráse
pokojně se stádo pase.

Nad vámi se nebe klene
jako v květu pole lněné,
nad lesy jen z modrošíra
pára v tichý déšť se sbírá.

A jak slunce vás tak zhřívá -

a jak cvrček v klasech zpívá,
v šír i v dál, vy rodné lány,
buďte vy nám

J. V. Sládek

11. Které z následujících tvrzení platí o básni?

- (A) Básník orá pole.
- (B) Básník líčí krásu luk a polí.
- (C) Sedlák plánuje setbu žita.
- (D) Celková nálada básně je smutná.

12. Jaký rým užil básník?

- (A) a-a-b-b- sdružený
- (B) a-b-a-b- střídavý
- (C) a-b-b-a obkročný
- (D) a-b-c-b přerývavý

13. Jaký básnický prostředek užil básník ve verši *Nad vámi se nebe klene jako v květu pole lněné* ?

- (A) personifikace (polidštění)
- (B) přirovnání
- (C) metafora
- (D) zvukomalba

14. Dopln poslední slovo do básně (na vynechané místo).

- (A) postříkány
- (B) zaprodány
- (C) požehnány
- (D) rozstříhány

15. Slova z nabídky doplň do textu podle vlastního uvážení na vhodná místa tak, aby se význam textu posílil, zpřesnil.

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: lexikální pravopis, třídění slov a porozumění textu.

„Zůstanu s tebou navždy,“ zopakovala vlaštovka a usnula prince na botách. Celý další den seděla na princově rameni a vyprávěla příběhy o tom, co viděla v krajích. Mluvila o ibisech stojících v řadách podél břehů Nilu, kteří loví do zobáku rybky, o Sfinze žijící v poušti, ... a staré jako lidstvo samo, o kupcích, kteří kráčí vedle velbloudů s dlaněmi plnými korálek, o trpaslících, plavících se přes jezero na plochých lupenech a věčně válčících s krokodýly.

(Oskar Wilde, *Šťastný princ*, upraveno)

Nabídka: vševědoucí, mohutný, nedozírný, hladový, dobrodružný, drzý, daleký, rudý, zlatý, jantarový dlouhý, dlouhý, tajuplný, bohatý, rákosový, vytrvalý, štěbetavý.

16. Vytvoř správně slovní spojení:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: lexikální pravopis, třídění slov a porozumění textu.

Přídavná jména: obecní, obecný, srdčitý, srdcový, srdečný, srdeční, boční, čtyřboký, lososí, lososovitý, letenský, letní, letový

Podstatná jména: monzun, pláň, maso, ryba, krahujec, lípa, jehlan, řád, selhání, dáma, úřad, zrcátko, smích

17. Rozumíš básni? Vyber z textu slova a tvary, která dnes působí knižně, a zkus je nahradit těmi, které se používají dnes:

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: třídění slov a porozumění textu.

Neb zákon jediný jest klíčiti a růst,
růst za bouří a nepohody
všemu navzdory.

Rozšafní dědové se hřejí u kamen
a přemílají starou moudrost, staré zvyky
a staré pranostiky.

(Karel Toman, *Měsíce*, upraveno)

18. Vysvětli vlastními slovy, co se myslí v následujících citátech:

- a) Devatero řemesel, desátá bída.
- b) Jablko nepadá daleko od stromu.
- c) Jak se z lesa volá, tak se z lesa ozývá.
- d) Kovářova kobyla a ševcova žena chodí bosy.
- e) Nehas, co tě nepálí.

Pozn.: Následující ukázka bude použita pro úlohy 19, 20, 21.

19. Rozumíš následujícímu textu? Zkus ho zjednodušeně převyprávět v současném jazyce, který běžně používáš.

Havran, vzav sejr na vokně, letěl s ním na jeden vysoký strom. Uhlédavši jej liška, zachtělo se jí toho sejra. I promluvila k němu lahodnými slovy, řkoucí: „O, havrane, kdo jest tobě podobný? Žádný pták nemá takového peří, jako ty. A nevím, aby pěknější pták mohl nalezen býti, kdyby toliko k té kráse nějaký hlas měl; než tak mám za to, že máš hlas přiohroubný.“ Havran se radoval z té marné chvály, a chtě se více zalíbiti a hlas svůj okázati, vztáhši krk, silně zkríkl. A jakž ústa odevřel, hned mu sejr vypadl. Ten pochytivši chytrá a lstivá liška,

rychle jej pohltila. Teprvá havran přestal, porozuměv tomu, že slova té lišky líbezná s lstí a nevěrou byla smíšená.

(V. Hollar, Ezopovy bajky, upraveno)

20. Která slova z uvedené bajky jsou dnes označena jako nespisovná? Napiš je tak, aby byla spisovně.

Pozn. V této úloze žák použije následující dovednosti: třídění slov a porozumění textu.

21. Poznáš, jaké poučení z této Ezopovy bajky plyne?

C. ŘEŠENÍ

I. Lexikální pravopis

1. je, ě, ě, ě, je

2. je, je, ě, ě, je

3. mn, mn, m,
m, m

4. n, nn, nn, n, n

5. z, s, s, s, s

6. z, s, z, z, z

7. z, s, s, z z, z

8. s, z, z, s, s

9. y, y, í, í, i

10. y, y, í, y, y

11. i, y, y, y, y

12. ú, ú, ú ú, ů, ú

13. ú, ú, ů, ú, ú

14. S, s, t

P

M, A

A, e, S, m

n, S

15. J, h

g, D

E, A, o

V, š, b

P, l, B

16. A A B A A B

17.

Hradec Králové – královéhradecký

Frýdek-Místek – frýdecko-místecký

Latinská Amerika – latinskoamerický

Čína – čínský

Plesná – plesenský

nerost – nerostný

jeskyně – jeskynní

jelen – jelení

vysoká škola – vysokoškolský

pět prstů – pětiprstý

18. Procedura, chůzí, ústrojí, kulturou, túry.

19. Kulturní, karolínskou, tematikou, mytologie, individualismus, antropocentrismus, sekularizace, sgrafitové, typická, dramaticky.

20. **Mně** vůbec nevadilo, že na **mě** nepočkal, naopak, byl jsem rád, že **mě** zapomněl vyzvednout. Napadla **mě** ale **domněnka**, že **mne** nemá rád, protože o **mně** špatně mluví.

21. Toníkovým snem odmalička bylo *zlézt*.... nejvyšší horu Evropy, Mont Blanc. Pravidelně se mu o dobrodružné výpravě *zdálo* a jen *stěžl*... na své snění zapomínal. Přihlásil se do horolezeckého klubu a s novými kamarády společně *dobyli* nejtěžší skály v okolních

horách. Vracívali se s rukama *... zedranýma* do krve a jako *...zbití*. Roky plynuly a Toníkův sen se konečně přiblížil: obdržel s kamarády z klubu *zprávu* o soutěži „Vidět Mount Blanc *...zblízka*“. Neváhal a poslal přihlášku. Kamarádi dlouho a poctivě trénovali. „...*Slez* už přece dolů,“ varovali při výcviku Toníka ti méně odvážní. Ale Toník se nevzdával. *Snazil se* udělat vše pro to, aby se výprava *...zdařila*. A přestože nakonec nevyhrál a výstup na horu šel *ztěžka*, svůj sen si *... splnil*.

22. Hbitá lasička, obtížný hmyz, vybilý příbytek, rozbité nádobí, bystrooký sokolík, klopýtající kobyly, slyšitelný výskot, mihotavý plyn, lísající se kočka, vzlykající synáček, pampeliškové chmýří, zívající Přemysl, pyšný výherce, fyzikální výzkum, zpívající sýkorka, sivá holubičko, usychající bylina, zbytečné cavyky, vypelichaný výr.

23. Stojí kostel kamenný, Pár havraních copánků, Mniši jsou tiší, Mocnými ochrannými křídly, Maměnka mi pověděla, Nevinná, Podzemní prameny, Denně čekám, Píseň o vinné révě, Kdo z nás je vinný, Monotónní blues, Ranní gymnastika.

24. S tebou mě baví svět, Z pekla štěstí, Z jiného světa, Blázním z tebe, My z Kačerova, Čaroděj ze země Oz, Dívka s mušlí, Kdo s koho, Vezmi mě s sebou, Tanec s vlky, Já se z tebe zblázním.

25. Naše rodina se často stěhovala. Začalo to tím, že maminka z Plané u Mariánských Lázní šla studovat do Kolína nad Rýnem. Tam potkala tatínka, který pocházel z Buchlovic na Moravském Slovácku. Po svatbě se rozhodli, že budou žít v Praze, a pořídili si byt v ulici Bratří Čapků. Tam se jim ale přestalo líbit, a tak se přestěhovali do Horní České. Když jsem začal chodit do školy, rodiče si koupili chatu v Krušných horách a malý domek v lysolajské ulici Na Cestě. Tatínek jezdíval pracovat po světě jako novinář pro Mladou frontu. V létě mě brával s sebou, a tak jsem mohl navštívit Blízký východ: zamiloval jsem si pobřeží Perského zálivu, pouštní krajinu Arabského poloostrova, ze všech států ale nejvíce moderní Spojené arabské emiráty; to ještě v Abú Dabí nestál nejvyšší mrakodrap, Burdž Chalífa. Dosud cestuji rád, ale dávám přednost českým pohořím. Malebné Babiččino údolí v Královéhradeckém kraji a nepříliš vzdálený národní park České Švýcarsko bych nevyměnil za všechny krásy světa.

II. Morfologický pravopis

1. y, i ,y

y, y ,y

y, ý, y

ý, ý, ý, ý

í, ý, y

2. B

3. B

4. C

5. A A A B A B

6. A A B B B A

7. A B A B B A B A B

8. B A B A A B B

9. B A B A B B A

10. C

11. C

12. B

13. D

14. Krutá bolest v boku Kazanovi prozradila, že jeho **nebezpečný** protivník je v **bojových** utkáních **zkušený**. Přihrčil se nízko, svou **štěněcí** hlavu nataženou rovně před sebe a **zraněné** hrdlo téměř přitisknuté do sněhu. To byl **vychytralý** trik, kterému se Kazan naučil už jako **malé** štěně.

Poprvé ve svém krátkém životě pocítil **nezkušený** Kazan **ochromující** hrůzu a **bodavou** bolest **vražedného** zahryznutí a s **mocným** vypětím sil hodil **chlupatou** hlavou maličko dopředu a naslepo chňapl.

15. Druhý díl *sedmidílné* fantasy edice Letopisy Narnie. Je spousta *zajímavých* dveří, ale pouze jedny vedou do *jiného* světa. Projděte s námi do země *neobyčejných* zázraků a *překvapivých* kouzel – do *jedinečné* Narnie! Sledujte *napínavý* příběh sourozenců Petra, Zuzany, Edmunda a Lucie v zemi obrů, trpaslíků, kentaurů a dalších *tajemných* bytostí, *zakletých* Bílou čarodějnicí. Dokážou s pomocí moudrého a zároveň *strašlivého* lva Aslana zlomit její *temnou* nadvládu?...

16. Byly lesníky sázeny, jsou snadno vyvráceny větrem, je napadeno obaleči a bejlmorkami, jsou lesníky posílány, je používáno truhláři, je snadno lidmi opotřebován a zničen, je prosazováno ekology, aby byly vráceny.

17. Dosáhla – dosahovala, odhodlal se – odhodlával se, přeplavat – plavat, zkusit – zkoušet, vrhl se – vrhal se, dostal se – dostával se, nechat – nechávat, našel – nalézal, dostal se – dostával se, přesvědčil se – přesvědčoval se, vyšel – vycházel, spatřil – spatřoval.

18. kdybys zlomil – 2. os. sg., zp. podmiňovací, čas přítomný, rod činný, vid dokonavý, tř. 4., prosí

vymlátíme – 1. os. pl., zp. oznamovací, čas budoucí, rod činný, vid dokonavý, tř. 4., prosí

ztrácel – 3. os. sg., zp. oznamovací, čas minulý, rod činný, vid nedokonavý, tř. 4., sází

vím – 1. os. sg., zp. oznamovací, čas přítomný, rod činný, vid nedokonavý, tř. 4., **nepravidelné sloveso**

nebojte – 2. os. pl, zp. rozkazovací, **čas se neurčuje**, rod činný, vid nedokonavý, v **přítomném čase tř. 4., vzor trpí, ale infinitivní tvary – tř. 5., vzor dělá.**

nezbláznil by ses – 2. os. sg., zp. podmiňovací, rod činný, vid dokonavý, tř. 4., prosí.

III. Syntaktický pravopis

1. i, i, i, y, y

2. i, y, y, y, i

3. y, i, i, i, i

4. y, i, y, i, y

5. y, i, y, y, y

6. i, y, i, y, i

7. C

8. B

9. C

10. Pane vrchní, mohl bych zaplatit?

Velké, šťavnaté a krásné plody broskví nás velmi lákaly.

Na gymnáziu mě bavily především humanitní předměty, zejména dějepis, občanská nauka a literatura.

Shakespeare, známý světový dramatik, psal tragedie, komedie a historické hry.

Můj tatínek chodí nejraději na houslové, klavírní nebo varhanní koncerty.

11. Matka, ta dobrá duše, o nás láskyplně pečovala.

Andreo, proč jsi to udělala, když ti to otec zakázal?

Na film se dívali Petra, Lukáš a Ivo.

Proto jsme ti říkali, ať to neděláš, když s tím máš potíže.

Tvářil se tak, že se mu všichni museli smát, jakmile ho uviděli.

12. Přesvědčil se, že lidem kolem sebe nemůže věřit.

Narození dítěte je jeden z nejkrásnějších okamžiků, který může ženu v životě potkat.

Děti sbíraly v lese borůvky, jahody a maliny.

Kdo to neviděl, ten neuvěří.

Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne.

13. Buď se řidič zdržel někde cestou, nebo na nás úplně zapomněl.

Eva řekla, že neví, jak se to mohlo stát.

Usilovná práce se pomalu mění v umělecké dílo, které působí na diváky, avšak ti si sotva dokážou uvědomit složitost příprav, které se skrývají za dějem promítaným na plátně.

Jestliže se zamyslíme nad Ladovými obrázky, uvědomíme si, že zvláštní půvab jeho kreseb spočívá v jejich pravdivosti a zdánlivé jednoduchosti.

14. D

15. A

16. B

17. Dámy i pánové **vešli** do společenského sálu s určitým napětím, co pro ně lady Andrewsová se svými přítelkyněmi **nachystaly** za zábavu. „Vy jste oba **přišli**?“ klaněl se páru v nachovém lord Matheson až po pás. „Bratr a jeho děti **slíbili**, že se o maličkého postarají,“ **odpověděly** za ně dvě dámy v černých kloboucích. „**Slyšeli** jsme, s tatínkem,“ **obrátily** se na lorda Mathesona dvě výborně vychované děti a jejich nevlastní matka, budoucí dědicové Mathesonova letního sídla, jak se kdysi **domluvili** on a jejich rodina, „že váš komorní orchestr i vaše sbírka barokních obrazů se velmi **líbily** Jeho Veličenstvu.“ Vtom se všichni **obrátili** na lady Andrewsovou: „Drazí přátelé, **sešli** jsme se, abychom **oslavili** propuštění našeho milého Johnstona, na čemž se se shovívavostí a proti všemu očekávání **shodly** zasedání v Anglii i vláda Walesu. I když jeho statek a pole mu bohužel nebudou **vráceny**,“ povzdechla si, „můžeme ho přivítat opět mezi námi.“

18. do sálu – místa

s napětím – způsobu

po pás – míry

výborně – způsobu
kdysi – času
velmi – míry
vtom – času
se shovívavostí – způsobu
proti očekávání – přípustky
opět – času
mezi námi – místa

19. 1. odporovací 2. stupňovací 3. stupňovací 4. vylučovací 5. slučovací 6. následkový 7. stupňovací 8. vylučovací 9. stupňovací 10. slučovací

20. Tolkienova trilogie, napsaná během druhé světové války, se na počátku třetího tisíciletí dočkala filmového zpracování. Vlaštovky, nazývané prvními poslovy jara, přilétají z daleké Číny. Pomerančovníky, milující teplé klima, můžeme pěstovat pouze ve skleníku. Detektiv, usilovně přemýšlející, se podezřele zamračil. Učebnice vydané před reformou pravidel českého pravopisu dnes nedoporučujeme.

21. Čtenářský kroužek založený na naší škole

Celý tento uplynulý školní rok jsme si především vyprávěli o fantasy literatuře. Milovníci příběhů odehrávajících se na Divokém západě si naopak zamilovali tzv. mayovky. V naší školní soutěži o nejoblíbenější knihu se objevily nejen všechny díly Letopisů Narnie, ale i dívčí romány a detektivky. První, druhé i třetí místo nakonec obsadil Harry Potter. Příští rok bude náš milý, útulný čtenářský kroužek pokračovat, a to navzdory malému počtu zájemců ochotných trávit večery s knížkou.

22. Když si vzpomenu na první setkání s literaturou, cítím vůni bylinkového čaje a vidím dědečka, jako by byl ještě živý, a navíc i zdravý, jak držel v ruce ohmataný svazek foglarovek. Protože dlouho byly Foglarovy příběhy zakázány, ty jeho knihy pocházely z doby těsně po válce. Aby je nezničil, schovával je v dřevěné truhličce, a tak přežily celá desetiletí. „Jestli se k nim budeš chovat s úctou, dám ti je,“ zamrkal spiklenecky. „Prosím, prosím,“ zašeptal jsem, „můžu si aspoň jednu vzít?“ Dědeček se zasmál, až se mu roztančily vrásky kolem očí. „Až budeš umět číst,“ slíbil, „dříve než to budeš umět, budu ti číst já.“

23. *Vzhůru do oblak* je příběh o 78letém prodejci balónků Carlu Fredricksenovi, který si konečně splní celoživotní sen o neobyčejných dobrodružstvích, když na svůj domek přiváže tisíce balónků, a tak odletí do jihoamerické divočiny.

IV. Třídění slov

1. B – A – D – C

2. D – C – B – A

3. C – A – B – D

4. C – D – B – A

5. 1D 2B 3A 4C

6. 1C 2A 3D 4B

7. D

8. B

9. C

10. A

11. C

12. A

13. C

14. B

15. C

16. 1D 2C 3A 4B

17. D

18. C

19. Moh, sem, celej, blbě, tož, užitečnej, Vondra, kourke, von, študovanej, malý, hejbly, nějaký, jabka, čtyry.

20. Odvětit, trýzeň, velebit, pravit, děd, klokotání, jelikož, nýbrž, lazebník, tucet, strážník, vpravdě.

21. dědoušek – dědeček
 vesničky – vesnice
 chaloupce – chalupě
 pěkňoučkou – pěknou
 staříčkými – starými
 květinkovými – květinovými
 maličký – malý
 hošík – hoch
 bratránkovi – bratřenci
 strašlivým – strašným, popř. hrozným
 psiskem – psem

22.

Zpráva o stavbě nového dětského domova na Haiti

Naše **vesnice** na severu ostrova se rozhodla postavit **dětský** domov pro sirotečky, kteří ztratili rodinu během lednového zemětřesení. Mezi sponzory patří také pomocníci projektu Praga-Haiti, kteří již dříve plánovali podpořit strádající Haitřany plně naloženým **nákladním automobilem** V3S. **Děti** stále umírají na nejrůznější nemoci, **a proto** je každá pomocná ruka vítaná.

23.

Termíny: prvosenka, smetanka, jírovec maďal, žížala, brambor, rehek.

Slova hovorová: petrklíč, pampeliška, kaštan, dešťovka, zemák, čermáček.

24.

Nářeční: Ogar, gazděna, jablůčko, tož, do téj našej, s domoma, oni spijó, mojeho muža.

Hovorová: Kluk, holka, jabko, teda, do tý naší, s domama, oni spijou, mýho muže.

25. Nauka o vztazích organismů ke vnějšímu světu se nazývá **ekologie**. Disciplína, která zkoumá chování živočichů, je **etologie**; modely lidského chování zkoumá **etnografie**. Pro vydechnutí anebo pro vypršení lhůty se užívá původem latinského slova **expirace**. Pro úmrtí používají lékaři pojem **exitus**. Původ slova nám hravě vysvětlí **etymologie**. **Elegie** zpívá o něčem smutném, neradostném. Rozpínavost anebo roztahování se vyjadřuje slovo **expanze**, oproti tomu nucený výkon se nazývá **exekuce**. Samotné slovo vyjádření má také latinské označení, a tím je **exprese**.

26. 1e) 2b) 3a) 4c) 5d)

27. Album – sbírka, banální – obyčejný, design – výtvarný návrh, izolace – osamocení, konstituce – ústava, minorita – menšina, nuance – odstín, jemný rozdíl, obligatorní – povinný, paralelní – souběžný, obdobný, permanentní – trvalý, neustálý.

V. Porozumění obsahu textu

1. B
2. C
3. D
4. B
5. B
6. B
7. D
8. C
9. C
10. A
11. B

- 12. A
- 13. B
- 14. C

15. „Zůstanu s tebou navždy,“ zopakovala **štěbetavá** vlaštovka a usnula princi na botách. Celý další den seděla na princově **mohutném** rameni a vyprávěla **dobrodružné** příběhy o tom, co viděla v **dalekých** krajích. Mluvila o **rudých** ibisech stojících v **dlouhých** řadách podél **rákosových** břehů Nilu, kteří loví do **dlouhého** zobáku **zlaté** rybky, o **tajuplné** Sfinze žijící v poušti, **vševědoucí** a staré jako lidstvo samo, o **bohatých** kupcích, kteří kráčí vedle **vytrvalých** velbloudů s dlaněmi plnými **jantarových** korálek, o **drzých** trpasličích, plavících se přes **nedozírné** jezero na plochých lupenech a věčně válčících s **hladovými** krokodýly.

16. Obecní úřad, krahujec obecný, lípa srdčitá, srdcová dáma, srdečný smích, srdeční selhání, boční zrcátko, čtyřboký jehlan, lososí maso, lososovitá ryba, letenská pláň, letní monzun, letový řád.

17. Neb – neboť, protože; jest – je; klíčiti – klíčit; rozšafný – moudrý.

18.

- a) Kdo umí od každého trochu, dohromady neumí nic pořádně.
- b) Děti jsou podobné svým předkům, vlastnosti se dědí.
- c) To, co jsi dal, se ti vrátí zpět.
- d) Pro vlastní se neslouží tak jako pro cizí.
- e) Nemíchej se zbytečně do cizích záležitostí.

19. Havran vzal v okně sýr a letěl s ním na jeden vysoký strom. Všimla si ho liška a toho sýra se jí zachtělo. A tak k němu lahodně promluvila a řekla: „Ó, havrane, kdo je ti podobný? Žádný pták nemá takové peří jako ty. A nevím, zda by bylo možné nalézt pěknějšího ptáka, který by byl krásný a ještě uměl zpívat, ale přesto si myslím, že máš hrubý hlas.“ Havran se z té marné chvály radoval. Chtěl se zalíbit ještě víc a předvést svůj hlas, a tak natáhl krk a silně vykřikl. Ale jak otevřel zobák, sýr mu z něho hned vypadl. Ten sýr chňapla chytrá a

Istivá liška a hned ho snědla. Teprve poté havran přestal, protože porozuměl tomu, že liščí slova jsou sice líbezná, ale smíšená se lstí a nevěrou.

20. Sejr – sýr, na vokně – na okně, teprvá – teprve.

21. Lidé, kteří věří pochlebníkům a lichotníkům, bývají oklamáni. Proto je lépe se takovým lidem vyhýbat.

LITERATURA

D. DOPORUČENÁ LITERATURA

BRÁZDOVÁ, Andrea: *Přijímací zkoušky na víceletá gymnázia : český jazyk : testy*. Brno: Computer Press, 2005. ISBN 80-251-0877-5.

HUBEŇÁKOVÁ, Lenka: *Testy z víceletých gymnázií 2005 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2004. ISBN 80-7358-005-5.

HUSAR, Petr: *Husarovy přijímací zkoušky nanečisto na osmiletá gymnázia : český jazyk, matematika, všeobecný přehled*. Praha: Scientia, 2004. ISBN 80-7183-314-2

KOŠULANOVÁ, Jana: *Testy z víceletých gymnázií 2002 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2001. ISBN 80-86285-34-0.

KOŠULANOVÁ, Jana: *Testy z víceletých gymnázií 2001 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2000. ISBN 80-86285-19-7.

KRAUSOVÁ, Marcela: *Testy z víceletých gymnázií 2003 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2002. ISBN 80-86285-57-X.

MELICHAR, Jiří - STYBLÍK, Vlastimil: *Český jazyk*. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-527-5.

NOVÁKOVÁ, Petra: *Testy z víceletých gymnázií 2004 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2003. ISBN 80-86285-81-2.

PTÁČKOVÁ, Pavlína: *Přijímací zkoušky : český jazyk*. Praha: Linx & spol., 2005. ISBN 80-902311-8-7.

STYBLÍK, Vlastimil: *Český jazyk pro 6. ročník základní školy*. Praha: Fortuna, 1994. ISBN 80-7168-180-6.

STYBLÍK, Vlastimil: *Český jazyk pro 7. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Praha: SPN, 1997. ISBN 80-85937-70-0.

STYBLÍK, Vlastimil: *Český jazyk pro 8. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Praha: SPN, 1998. ISBN 80-85937-92-1.

STYBLÍK, Vlastimil: *Český jazyk pro 9. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Praha: SPN, 1996. ISBN 80-85937-35-2.

TARABÁKOVÁ, Mária: *Testy z víceletých gymnázií 2000 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 1999. ISBN 80-86285-10-3.

VAŠUTOVÁ, Kateřina: *Testy z víceletých gymnázií 2008 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2007. ISBN 978-80-7358-095-7.

VÍŠKA, Václav: [Tvaroslovné učivo a učivo o vlastních jménech : český jazyk pro šestý a sedmý ročník](#) ZŠ. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7041-563-4.

E. POUŽITÁ LITERATURA

a) obecné:

ČÍPOVÁ, Ivana: *Testy z víceletých gymnázií 2007 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2006. ISBN 80-7358-063-2.

DOLEJŠÍ, Pavel: *Základní pravopisné jevy a pravopisná pravidla s podrobným výkladem českého pravopisu*. Pavel Dolejší, 2006. ISBN 80-864-80-80-1.

DRÁBOVÁ, Renáta: *Příprava na přijímací zkoušky na SŠ. Český jazyk : 8letá gymnázia*. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0800-4.

KRAUSOVÁ, Zdeňka – TERŠOVÁ, Renata: *Český jazyk 7. Pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-321-3.

HANÁKOVÁ, Věra: *Příprava na přijímací zkoušky na SŠ. Český jazyk : testy : 4letá gymnázia a odborné školy*. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0798-4.

HUBEŇÁKOVÁ, Lenka: *Testy z víceletých gymnázií 2006 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2005. ISBN 80-7358-050-0.

JANÁČKOVÁ, Zita – ŠICHOVÁ, Věra: *Zvládáš českou mluvnici?* Brno: Nová škola, 1999. ISBN 80-85607-43-3.

SOCHROVÁ, Marie: *Testy z humanitních věd : literatura, český jazyk, dějepis, společenské vědy*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1999. ISBN 80-7200-108-6.

STYBLÍK, Vlastimil a kol.: *Cvičení z pravopisu pro větší školáky*, Praha: SPN, 1995. ISBN 80-85937-13-1.

VAŠUTOVÁ, Kateřina: *Testy z víceletých gymnázií 2009 : český jazyk*. Brno: Didaktis, 2008. ISBN 978-80-7358-126-8.

b) Knižní publikace:

CURWOOD, James Oliver. *Vlčák Kazan*. Praha: Egmont, 2004.

TOMAN, Karel. *Měsíce*. Praha: Fr. Borový, 1923.

TWAIN, Mark. *Dobrodružství Toma Sawyera*. Praha: Toužimský & Moravec, 2004.

WILDE, Oskar. *Šťastný princ a jiné příběhy*. Praha: Andrej Šťastný, 2007.

c) Elektronické odkazy:

2008-04-02 www.bydleni.idnes.cz

2010-01-25 <http://texty.citanka.cz/ezop-hollar/eh1-1-14.html>

2010-01-25 <http://www.csfid.cz/film/236791-vzhuru-do-oblak-up/>